

**Mental
Health
Europe**

Equal rights.
Better mental health.
For all.

Ghid succint

Consimțământul informat pentru
tratamentul problemelor de sănătate
mentală

12-2025

Rezumat

- Consimțământul informat pentru tratament este **un drept fundamental al omului**.
- Trebuie să primiți **informații clare** despre tratamentul propus, inclusiv despre posibilele beneficii, riscuri și orice alte opțiuni disponibile.
- Aceste informații trebuie comunicate într-un mod **ușor de înțeles**, în funcție de vârsta, experiența, abilitățile și starea dvs. mentală la momentul respectiv.
- Acordarea consimțământului trebuie să fie **alegerea dumneavoastră și să nu fie influențată de niciun fel de constrângere** – nimeni nu trebuie să vă preseze sau să vă forțeze să faceți ceva ce nu doriți.
- Aveți întotdeauna dreptul să **vă răzgândiți** și să vă retrageți consimțământul în orice moment.
- În caz de urgență, este posibil să nu aveți capacitatea de a lua decizii pe loc. Pentru a vă asigura că beneficiați de sprijinul adecvat într-o astfel de situație, este util să **vă exprimați dorințele și preferințele în avans**.
- Copiii și tinerii au, de asemenea, dreptul de a-și da consimțământul în cunoștință de cauză. Aceștia ar trebui să fie sprijiniți să **participe** cât mai mult posibil **la luarea deciziilor** privind tratamentul lor.

Disclaimer: Acest document a fost tradus din limba engleză folosind un software de traducere automată; prin urmare, acuratețea traducerii nu este garantată.

Introducere

Acest ghid succint este conceput pentru a ajuta persoanele care solicită sau urmează un tratament pentru probleme de sănătate mintală, precum și persoanele apropiate acestora, să înțeleagă importanța consimțământului informat pentru tratament. Scopul său este de a vă oferi cunoștințele și încrederea necesare pentru a participa activ la deciziile privind gestionarea propriei sănătăți mintale.

Acest ghid este destinat în principal persoanelor adulte cu vârsta peste 18 ani care nu fac obiectul unei hotărâri judecătorești care le obligă să rămână în spital sau să primească tratament. Dacă sunteți un tânăr sau un adult care se află în spital sau sub tutelă sau sub un ordin de tratament obligatoriu, puteți și trebuie să participați în continuare în mod activ la luarea deciziilor. Cu toate acestea, legislația în acest domeniu variază de la o țară la alta.

Utilizarea coerciunii în situații de criză sau ca măsură preventivă este extrem de problematică¹ și este în prezent intens dezbătută în întreaga Europă². Deși Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități (UN CRPD) stabilește standarde foarte înalte, solicitând încetarea tuturor tratamentelor involuntare și a coerciunii în domeniul sănătății mintale, recunoaștem că, în prezent, nicio țară europeană nu îndeplinește pe deplin aceste standarde. Acest ghid a fost creat ținând cont de această realitate.

Acest ghid este al șaptelea din seria de ghiduri scurte ale Mental Health Europe. Publicațiile anterioare au abordat subiecte precum diagnosticul psihiatric, recuperarea personală în sănătatea mintală, medicamentele psihiatrice, încetarea constrângerii și a restricțiilor în serviciile de sănătate mintală, sănătatea mintală a tinerilor și sprijinul intenționat al colegilor în serviciile de sănătate mintală.

¹A se vedea Ghidul Mental Health Europe pentru eliminarea constrângerii și a restricțiilor în serviciile de sănătate mintală: <https://www.mentalhealtheurope.org/library/short-guide-to-ending-coercion-and-restraint-in-mental-health-services/>

². Consultați Forumul European al Persoanelor cu Dizabilități „Stoparea constrângerii în sănătatea mintală”:

<https://www.edf-feph.org/stopping-coercion-in-mental-health/>

Mental Health Europe Retragera Oviedo: <https://www.mentalhealtheurope.org/what-we-do/human-rights/withdraw-oviedo/>

Ce înțelegem prin consimțământul informat pentru tratament?

Consimțământul informat înseamnă că, în majoritatea situațiilor, profesioniștii din domeniul sănătății au nevoie de permisiunea dumneavoastră înainte de a efectua orice evaluare, examinare, tratament sau îngrijire. Profesioniștii din domeniul sănătății vă pot recomanda anumite tratamente pentru sănătatea dumneavoastră mintală, dar nu vă pot trata în mod legal fără acordul dumneavoastră.

Consimțământul trebuie dat în mod voluntar, fără niciun fel de presiune, constrângere sau influență nejustificată din partea profesioniștilor din domeniul sănătății, a familiei sau a prietenilor. Consimțământul este considerat „informat” atunci când se bazează pe o înțelegere clară a faptelor, precum și a implicațiilor și posibilelor consecințe ale tratamentului propus.

În unele țări, o altă persoană poate fi autorizată să acorde consimțământul în numele unui adult aflat sub tutelă, sau un părinte sau tutore poate acorda consimțământul pentru un copil. Chiar și în aceste situații, aceasta **nu** înseamnă că opiniile dumneavoastră trebuie ignorate. Aveți în continuare dreptul de a vă exprima dorințele, preferințele și opiniile cu privire la tratamentul propus.

În unele situații, puteți avea și posibilitatea de a contesta decizia altcuiva de a da consimțământul în numele dvs. Pot exista căi de atac imediate, astfel încât o instanță să poată revizui decizia, ținând cont de dorințele și preferințele dvs.

Principiul solicitării și obținerii consimțământului informat este deosebit de important în domeniul sănătății mintale, deoarece, în multe locuri, chiar și astăzi, persoanele cu probleme de sănătate mintală sunt încă supuse unor forme de constrângere și control care le încalcă drepturile omului.³

Ce se înțelege prin termenul „capacitate”?

Medicii ar trebui să pornească întotdeauna de la premisa că pacienții adulți sunt capabili să ia decizii cu privire la tratamentul și îngrijirea lor. Dacă există motive să se creadă că o persoană poate fi lipsită de capacitate, medicii sunt obligați să urmeze procedurile specificate în legislația țării respective.

O persoană poate fi considerată incapabilă numai în legătură cu o decizie specifică și la un moment specific, în urma unei evaluări efectuate în conformitate cu cerințele legale. A avea o problemă de sănătate mintală nu înseamnă automat că o persoană nu are capacitatea de

³ MHE salută raportul inovator al raportorului special al ONU privind sănătatea mintală:
<https://www.mentalhealtheuropa.org/groundbreakingreport/>

a consimți la tratament. O persoană care nu are capacitatea de a lua o decizie la un moment dat poate avea totuși capacitatea de a lua o decizie diferită sau aceeași decizie la un alt moment. Deciziile privind capacitatea sunt, prin urmare, specifice atât deciziei, cât și momentului.

Pentru a demonstra capacitatea, o persoană ar trebui să fie capabilă să:

- Înțeleagă ce este tratamentul medical propus, scopul și natura acestuia și de ce este recomandat.
- Înțeleagă beneficiile, riscurile și alternativele.
- Înțeleagă consecințele neprimirii tratamentului propus.
- Reține informațiile relevante și să cântărească argumentele pro și contra pentru a lua o decizie.
- Comunică decizia lor, fie independent, fie cu sprijinul, instrumentele sau asistența adecvată din partea altora.

De ce informații am nevoie pentru a lua o decizie și de unde le pot obține?

Dacă un medic sau un psihiatru propune un tratament, acesta poate implica prescrierea de medicamente. În astfel de cazuri, trebuie să fiți informat că, deși medicamentele pot fi uneori utile în situații de criză, ele pot avea beneficii limitate pe termen lung și pot prezenta potențiale efecte negative. De asemenea, trebuie să vi se ofere informații despre alternative la medicamente, cum ar fi sprijinul și compania altor persoane, consilierea sau psihoterapia, accesul la un mediu sigur în cadrul unei instituții sau luarea unei pauze de la circumstanțele stresante într-un cadru la alegerea dumneavoastră.

Dacă se ia în considerare administrarea de medicamente, medicul dumneavoastră ar trebui să vă explice:

- De ce recomandă acest medicament anume.
- Care este scopul medicamentului.
- Ce efecte nedorite sau „secundare” posibile ați putea experimenta.
- Cât timp se preconizează că veți lua medicamentul.
- Când și cum va fi evaluat medicamentul împreună cu dumneavoastră pentru a verifica dacă are efectul dorit.
- Ce trebuie să faceți dacă aveți efecte secundare neplăcute sau îngrijorătoare.
- Care sunt posibilele efecte pe termen lung și ce sprijin veți primi dacă decideți să întrerupeți administrarea medicamentului.

- Ce alte opțiuni de tratament sunt disponibile.

În mod ideal, aceste conversații ar trebui să aibă loc într-un spirit de **luare a deciziilor în comun**, în care dumneavoastră și profesionistul din domeniul sănătății colaborați.⁴ Dacă acest tip de discuție nu are loc sau dacă ceva nu este clar, este în regulă să puneți întrebări. Aveți dreptul să înțelegeți tratamentul dumneavoastră. Dacă mai aveți întrebări, există multe alte surse de informații la care puteți apela.

O sursă importantă este prospectul care însoțește medicamentul. Multe persoane îl aruncă, dar acesta conține detalii pe care companiile farmaceutice sunt obligate să le furnizeze din punct de vedere legal, inclusiv informații despre posibile riscuri și efecte secundare. De asemenea, puteți solicita farmacistului explicații sau clarificări atunci când ridicați medicamentul.

Este deosebit de important să puneți întrebări despre întreruperea unui tratament medicamentos. Când organismul și creierul se obișnuiesc cu un medicament, întreruperea bruscă a acestuia poate provoca uneori efecte foarte neplăcute. Acestea pot include simptome de sevraj sau reapariția simptomelor inițiale, uneori într-o formă mai puternică. Aflarea experiențelor altor persoane care au luat același medicament poate fi utilă atunci când vă gândiți la acest lucru. Un exemplu de resursă care împărtășește astfel de experiențe este [*Medicating Normal*](#).

Dacă îmi dau consimțământul, ce înseamnă acest lucru?

Dacă sunteți de acord să începeți un tratament medicamentos sau o altă formă de tratament, consimțământul dumneavoastră se aplică numai acelei decizii specifice și pentru acea perioadă de timp.

Dacă sunteți evaluat ca fiind incapabil într-un anumit moment, dumneavoastră – sau reprezentantul ales de dumneavoastră – ar trebui să primiți răspunsuri la întrebările dumneavoastră și să fiți implicat în toate deciziile privind tratamentul, în măsura posibilului.

Dacă doriți să contestați constatarea că nu aveți capacitate, este posibil să aveți nevoie de sprijinul unui avocat care vă poate ajuta să navigați în cadrul juridic din țara dumneavoastră. În multe țări, există organizații care oferă consiliere juridică gratuită și sprijin în materie de legislație privind sănătatea mintală, inclusiv unii membri ai Mental Health Europe.

⁴Luarea deciziilor în comun NHS Anglia: <https://www.england.nhs.uk/personalisedcare/shared-decision-making/>

Ce se întâmplă dacă mă răzgândesc?

Aveți întotdeauna dreptul să vă răzgândiți și să vă retrageți consimțământul, chiar dacă medicul dumneavoastră nu este de acord cu decizia dumneavoastră. Atâta timp cât nu sunteți evaluat legal ca fiind incapabil, aveți dreptul să luați decizii cu privire la tratamentul dumneavoastră, chiar dacă medicul dumneavoastră consideră că aceste decizii nu sunt înțelepte. Un medic bun vă va respecta decizia și vă va sprijini discutând cu dumneavoastră alte opțiuni posibile.

Ce se întâmplă în cazul tratamentelor precum consilierea sau psihoterapia?

Consimțământul informat se aplică tuturor tipurilor de tratament, inclusiv consilierea și psihoterapia. Medicul dumneavoastră are nevoie de consimțământul dumneavoastră pentru a vă trimite la un alt serviciu, iar odată ajuns acolo, trebuie să fiți de acord înainte de a începe orice curs de terapie.

Tipurile de întrebări la care ați putea dori să primiți răspunsuri sunt similare cu cele pe care le-ați pune în legătură cu medicația, inclusiv:

- De ce acest tip de terapie v-ar putea ajuta să vă gestionați sau să vă reduceți suferința.
- Ce va implica terapia și cum vor arăta ședințele.
- Care sunt beneficiile preconizate.
- Dacă există posibile dezavantaje sau provocări.
- Cât timp se preconizează că va dura terapia.
- Când și cum va fi evaluată terapia împreună cu dumneavoastră pentru a vedea dacă vă ajută.

Există, de asemenea, o întrebare importantă legată de sentimentele dumneavoastră față de persoana care vă oferă tratamentul. Prima impresie contează, dar nu este totul. Un semn util încă de la început este dacă terapeutul este dispus să discute deschis și sincer întrebările dumneavoastră.

Consilierea și psihoterapia pot implica confruntarea cu aspecte ale vieții dumneavoastră care sunt incomode sau dureroase. Cât de sigur vă simțiți să împărtășiți aceste experiențe cu un terapeut sau un grup de terapie devine adesea mai clar în timp. Din acest motiv, consimțământul trebuie întotdeauna considerat provizoriu, iar decizia dumneavoastră de a continua va depinde de cât de încrezător vă simțiți în relația sau relațiile pe care le-ați format.

Cum pot să-mi fac cunoscute opiniile despre ce trebuie făcut în caz de urgență?

Pregătirea este esențială. Dacă ați trecut anterior printr-o criză de sănătate mintală în care nu ați fost în măsură să luați decizii pentru dvs., este posibil să înțelegeți deja ce v-a ajutat și ce v-a afectat recuperarea. Dacă nu, puteți totuși să luați măsuri pentru a vă asigura că opiniile dvs. sunt cunoscute în cazul în care vă veți afla vreodată în această situație.

Țările europene au sisteme juridice diferite pentru tratarea acestor probleme, dar în multe dintre ele poți să îți exprimi dorințele într-o decizie anticipată. Aceasta poate include specificarea tratamentelor pe care **nu** dorești să le primești sau exprimarea preferințelor tale cu privire la modul în care ai dori să fii tratat. În unele cazuri, poți, de asemenea, să numești o persoană de încredere, cum ar fi o rudă sau un prieten, care să ia decizii în numele tău în viitor.

Astfel de posibilități există în următoarele țări europene:

Austria, Belgia, Croația, Cehia, Danemarca, Finlanda, Franța, Germania, Ungaria, Irlanda, Lituania, Malta, Portugalia, România, Spania, Suedia⁵ și Regatul Unit.

Pot primi sprijin în luarea deciziilor privind consimțământul informat?

Primul nivel de sprijin în luarea deciziei de a acorda sau retrage consimțământul informat ar trebui să vină din partea medicului dumneavoastră. Dacă doriți să accesați alte forme de sprijin, cum ar fi consiliere juridică pentru a contesta deciziile de tratament luate împotriva voinței dumneavoastră, acest lucru poate fi posibil în conformitate cu legislația următoarelor țări europene: Austria, Belgia, Cehia, Franța, Germania, Ungaria, Irlanda, Italia, Letonia, Lituania, Portugalia, Spania, Suedia și Regatul Unit.

Ce se întâmplă dacă am sub 18 ani?

Legile variază de la o țară la alta, dar, de obicei, un părinte, tutore sau persoană care acționează în *locul părintelui* trebuie să acorde consimțământul legal pentru tratamentul unui minor.

⁵ Forumul European al Persoanelor cu Dizabilități, 2024. „Raportul european privind drepturile omului, numărul 8 – Capacitatea juridică: alegerea și controlul personal”. Disponibil la: <https://www.edf-feph.org/publications/human-rights-report-2024-legal-capacity/>
Mind UK aprilie 2023 . <https://www.mind.org.uk/information-support/legal-rights/mental-capacity-act-2005/advance-decisions>

Acest lucru nu înseamnă că minorii ar trebui excluși din procesul de luare a deciziilor. **Solicitarea consimțământului informat este atât de dorit din punct de vedere terapeutic, cât și un drept al omului.** Implicarea în proces trebuie să fie adecvată vârstei, cu informații adaptate nivelului de înțelegere al tânărului. În cazul în care dinamica familiei necesită sprijin suplimentar, un avocat independent calificat poate ajuta la asigurarea că opiniile minorului sunt ascultate.

Există situații în care consimțământul meu nu este necesar?

Într-o situație de urgență în care viața ta poate fi în pericol iminent, este posibil să nu ți se ceară consimțământul. În astfel de cazuri, personalul medical se va concentra pe salvarea vieții tale. După ce pericolul imediat a trecut și ai capacitate de discernământ, ți se va cere să dai consimțământul informat pentru tratamentul ulterior.

În unele cazuri, dacă ești considerat un pericol pentru tine sau pentru alții, o instanță te poate interna într-un spital sau într-o unitate psihiatrică. Cu toate acestea, acest lucru nu permite automat un tratament medical fără consimțământul tău. Ți se va cere în continuare să dai consimțământul informat, cu excepția cazului în care o instanță a luat deja o decizie cu privire la tratamentul tău specific.

Utilizarea acestor materiale trebuie să includă menționarea sursei. Niciunul dintre aceste materiale nu poate fi modificat sau adaptat fără autorizarea expresă scrisă a Mental Health Europe.

© Mental Health Europe (decembrie 2025)

**Cofinanțat de
Uniunea Europeană**

Opiniile și punctele de vedere exprimate sunt însă numai ale autorului (autorilor) și nu reflectă neapărat opiniile Uniunii Europene sau ale Programului CERV al Comisiei Europene. Nici Uniunea Europeană, nici autoritatea care acordă finanțarea nu pot fi considerate responsabile pentru acestea.